

Lausunto

11.8.2025

VN/34601/2024
VN/34601/2024-VM-9

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriön lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä ehdotetaan muutettavan ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, lukiolakia, lakia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta ja oppivelvollisuuslakia. Lisäksi säädettäisiin koulutuksen järjestäjien ja Maahanmuuttoviraston välisestä tiedonvaihdesta. Esitys on budjettilaki ja ehdotettujen lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2026.

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Valtiovarainministeriö kannattaa esityksen tavoitteita. Esitysluonnoksella muutettaisiin ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta koskevia säännöksiä ja pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti annettaisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjille mahdollisuus myydä tutkintotavoitteista koulutusta markkinoilla kansalaisille vastaavasti kuin korkeakoulutuksessa. Esitysluonnoksessa ehdotetaan myös EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville toisen asteen koulutuksessa oleville opiskelijoille lukuvuosimaksuja siten kuin julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2026–2029 on päätetty.

Kuntalain 11–13 §:ssä säädetään valtion ja kuntien neuvottelumenettelystä. Tähän neuvottelumenettelyyn kuuluu kuntien toimintaa, taloutta ja hallintoa koskevien asioiden käsittely valtiovarainministeriön yhteydessä toimivassa kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa. Nyt ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla on vaikutusta kuntien talouteen ja toimintaan, ja esitysluonnoksen mukaan esitys ollaan tuomassa neuvottelukunnan käsiteltäväksi (s. 5).

Tilauuskoulutus

Esitysluonnoksen mukaan tilauuskoulutusta koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimivilla kunnilla ja kuntayhtymillä ei olisi jatkossa velvollisuutta yhtiöittää toimintaansa järjestäessään tilauuskoulutusta. Asiasta otettaisiin nimenomainen säännös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 33 §:ään. Kyseisessä lainkohdassa säädettäisiin lisäksi, että yhtiöittämättä tapahtuvan tilauuskoulutustoiminnan tulisi olla oikeasuhtaista ottaen huomioon koulutuksen järjestäjän tehtävät ja sen toiminta-alueella toimivien yksityisten koulutuksen järjestäjien tarjoamat tilauuskoulutuspalvelut ja että tilauuskoulutus olisi hinnoiteltava markkinaperusteisesti ja siitä olisi pidettävä erillistä kirjanpitoa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

Valtiovarainministeriö toteaa, että kuntalain (410/2015) 126 ja 127 § mahdollistavat tietyin edellytyksin poikkeamisen kilpailutilanteesta markkinoilla harjoitettavan toiminnan yhtiöittämisvelvollisuudesta. Nyt kyseessä olevassa tapauksessa yhtiöittämisvelvollisuudesta poikkeaminen perustuisi kuntalain 127 §:n 1 momentin 2 kohdan säännökseen (esitysluonnoksen s. 38). Poikkeamisen edellytyksiksi ehdotetut vaatimukset tilauskoulutustoiminnan oikeasuhtaisuudesta, markkinaperusteisesta hinnoittelusta ja erillisestä kirjanpidosta vähentäisivät riskiä siitä, että yhtiöittämättä tapahtuvan tilauskoulutustoiminnan katsottaisiin olevan ristiriidassa EU-oikeuden valtioneuvoston päätösten tai kilpailuneutraaliteetin kanssa. Ehdotetun sääntelyn suhdetta valtioneuvoston päätöksiin ja sen kilpailuvaikutuksia on arvioitu seikkaperäisesti esitysluonnoksen luvussa 4.2.7 (s. 26–28). Mahdollisten valtioneuvoston ja kilpailuneutraaliteettiongelmien välttämiseksi valtiovarainministeriö pitää kuitenkin perusteltuna, että ehdotetusta sääntelystä pyydetään lausunto yritystukineuvottelukunnalta (s. 28) ja että esityksen jatkovalmistelussa otetaan muutoinkin huomioon etenkin Kilpailu- ja kuluttajaviraston ja työ- ja elinkeinoministeriön esittämät näkemykset ehdotetun sääntelyn muutostarpeista.

esitysluonnoksessa on kuvattu ammatillisen ja lukiokoulutuksen määrärahamuutosten taloudellisia vaikutuksia valtion ja kuntiin (s. 19–20) sekä arvioitu tilauskoulutuksen ja lukuvuosimaksujen vaikutuksia ammatillisen ja lukiokoulutuksen järjestäjiin (s. 20–24). Valtiovarainministeriö esittää harkittavaksi, voitaisiinko näitä vaikutusarviointeja laajentaa ja täydentää esimerkiksi tilauskoulutuksen järjestäjiä ja osallistujia sekä EU/ETA-valtioiden ulkopuolelta tulevia opiskelijoita koskevilla lukumäärätiedoilla (ks. nykytilan kuvausta koskevat jaksot 2.1–2.3) sekä arvioimalla, miten laajasti ja millä tavoin tällä hetkellä yhtiöitettynä harjoitetun tilauskoulutustoiminnan siirtäminen kuntien tai kuntayhtymien omaksi toiminnaksi käytännössä vaikuttaisi niiden toimintaan.

Lukuvuosimaksut

Valtiovarainministeriö toteaa, että esitysluonnos vastaa hallituksen vuosien 2026–2029 julkisen talouden suunnitelman yhteydessä tekemää päätöstä siitä, että ammatillisessa ja lukiokoulutuksessa otetaan käyttöön lukukausimaksut EU/ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille. Jatkossa EU/ETA-maiden ulkopuoliset opiskelijat eivät voisi olla valtioneuvoston rahoituksen perusteena. Julkisen talouden suunnitelmassa ammatillisen koulutuksen rahoitusta momentilla 29.20.30 (Valtion-osuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen) on alennettu 10 milj. euroa vuonna 2026 ja 15 milj. euroa vuodesta 2027 lähtien. Lukiokoulutuksen osalta julkisen talouden suunnitelmassa momentilla 29.20.35 (Valtioneuvoston ja -avustus lukiokoulutuksen käyttökustannuksiin) säästökseen on arvioitu 2 milj. euroa vuonna 2026 ja 3 milj. euroa vuodesta 2027 lähtien.

Valtiovarainministeriö kannattaa luonnoksen esitystä siitä, että ammatillisessa koulutuksessa työperusteisella oleskeluluvalla oppisopimuskoulutukseen saapuvat opiskelijat eivät olisi lukuvuosimaksuvelvollisia ja oppisopimuskoulutukseen siirtyvälle lukuvuosimaksut voisivat koulutuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti olla jonkin verran alemmat kuin muissa oppimisympäristöissä toteutetussa opetuksessa. Tämän arvioidaan lisäävän koulutustarjonnan kohdentamista työvoimapolu-aloille.

Tietojenvaihto koulutuksen järjestäjien ja Maahanmuuttoviraston välillä

Valtiovarainministeriö toteaa, että esitysluonnoksen mukaan Maahanmuuttoviraston tietojärjestelmän kehittäminen koskien opiskelijoiden oleskelulupahistorian ja -tietojen selvittämistä katetaan Maahanmuuttovirastolle osoitetun määräraha-kehityksen puitteissa.

Muita huomioita

Lopuksi valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota esitystä koskevaan lausuntomenettelyyn ja lausuntoaikaan, joka on 10.6.–5.8.2025. Säädösvalmistelun kuulemisohjeen mukaan säädösehdotuksista pyydettävien kirjallisten lausuntojen antamiseen on varattava aikaa vähintään kuusi viikkoa ja lausuntoaika on aiheutta pidentää, jos se muuten ajoittuisi yleiseen lomakauteen. Ohjeen mukaan lausuntoaika voi vain perustellusta syystä olla tätä lyhyempi, ja tällöin lausuntoaika on perusteltava lausuntopyynnössä ja hallituksen esityksessä. Nyt kyseessä olevan esitysluonnoksen lausuntoajassa ei ole otettu huomioon sitä, että lausuntoaika sijoittuu lähes kokonaan yleiselle lomakaudelle. Lausuntopyynnössä tai esitysluonnoksessa ei myöskään ole esitetty perusteluja poikkeuksellisen lyhyelle lausuntoajalle. Riittävän pitkä lausuntoaika on erityisen tärkeä kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa säädösehdotukset vaikuttavat kuntien ja kuntayhtymien talouteen ja toimintaan. Lausuntoajan mitoituksessa on otettava huomioon, että asia ehditään lausuntoajan puitteissa käsitellä asianmukaisissa kuntien toimielimissä, jotka eivät välttämättä kokoonnu lomakauden aikana. On sinänsä hyvä, että esityksen valmistelua ja suunniteltuja muutosehdotuksia on käsitelty ministeriön järjestämissä keskustelutilaisuuksissa, seminaareissa, seurantaryhmissä ja ajankohtaiswebinaareissa (esitysluonnoksen s. 5). Kuulemisohjeen mukaan sidosryhmiltä on kuitenkin pyydetty kirjallisia lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi silloinkin, kun sidosryhmiä on kuultu jo säädöshankkeen esi- ja perusvalmistelun aikana.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Mika Niemelä

Jakelu OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö

Tiedoksi OKM LAMOS Strategisen ohjauksen vastuualue, Anna Kankaanpää

VN/34601/2024-VM-9

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: